

- Gemeente Amsterdam
- Onderzoek Speelruimte Stadsdeel Centrum
- Juni 2024

✘ Gemeente
✘ Amsterdam
✘

i Inhoudsopgave

INLEIDING	2
BELANG VAN GOEDE SPEELRUIMTE	3
ONDERZOEK SPEELRUIMTE	4
ONDERZOEK SPELEN IN HET CENTRUM	5

c Colofon

Titel
Opdrachtgever

Onderzoek Speelruimte
Gemeente Amsterdam- Stadsdeel Centrum

Tekst & onderzoek:

Datum

Juni 2024

0 Inleiding

Buitenspelen en bewegen is gezond en goed voor je motorische, sociale, creatieve en emotionele ontwikkeling. Kinderen leren samen te spelen, uitdagingen aan te gaan, hun grenzen te verleggen en hun fantasie vorm te geven. Buiten spelen staat synoniem voor vrije tijd en fijn doen waar je zin in hebt. Kinderen, maar eigenlijk ook volwassenen en ouderen zouden daarom veel vaker buiten moeten spelen.

Om die reden vindt stadsdeel Centrum het belangrijk om te zorgen voor aantrekkelijke openbare sport- en speelruimtes. Hiervoor is het nodig om inzicht te krijgen in (de kwaliteit van) het huidige openbare speel- en sportaanbod en moet er een plan komen dat richting geeft aan de toekomstige verbetering ervan. In 2024 heeft Speelplan onderzoek gedaan naar de speelruimte in Amsterdam Centrum. In dit document zijn de resultaten van dit onderzoek opgenomen met aanbevelingen en kansen voor de verbetering van de openbare speel- en sportruimte.

Scope

Als in deze rapportage wordt gesproken over speel- en sportruimte, gaat het over:

- **Formele speelruimte:** Openbare speel- en sportplekken in de buitenlucht (geen overdekte voorzieningen, niet-openbare recreatiegebieden of afgesloten schoolpleinen en sportparken)
- **Vrije speelruimte:** Stoepen, (school)pleinen, plantsoenen en parken die openbaar toegankelijk zijn. Deze maken onderdeel uit van de openbare speelruimte en bieden mogelijkheden voor de inwoners van stadsdeel Centrum om zelf spel te bedenken en te bewegen.

Doel

Het doel van het onderzoek is tweeledig. Enerzijds gaat het om het in beeld brengen van de openbare speel- en sportmogelijkheden in stadsdeel Centrum. Dit betreft de formele speel- en sportplekken die in beheer zijn van de gemeente, maar ook de mogelijkheden om op straat of in het openbaar groen te spelen. Hiervoor zijn de onderzoekers van Speelplan al fotograferend door het Centrum gefietst. Hierbij zijn alle plekken geclassificeerd als speel- en/of sportplek en naar het type spel (doelgroep, bereik) dat aangeboden wordt. Tijdens het veldwerk is de speelruimte beoordeeld op thema's als ligging, verblijfswaarde, aantrekkelijkheid, inclusiviteit (toegankelijkheid) en klimaatbestendigheid. Buurten zijn beoordeeld op hun speelaanbod (formele én vrije speelruimte) en de vraag naar speelvraag.

Het tweede doel van het onderzoek richtte zich op de gebruikers en gebiedsprofessionals. Met kinderen van vijf basisscholen is gewandeld in de buurt(en) rondom de school om een goed beeld te krijgen van de speelcultuur van de kinderen (waar, wanneer, hoe, met wie en waarom wordt er buitengespeeld). Aanvullend op het veldwerk en de wandelingen zijn daarnaast gesprekken gevoerd met (gebieds) professionals op het gebied van spelen, beweging, speeltuinwerk, jongeren, de diverse buurten en beheer (o.a. de gebiedsmakelaars, Dock en Sport en Bos). Hieruit volgde een beoordeling van de huidige speelruimte en kansen voor verbetering.

Toepasbaarheid

In dit document worden de belangrijkste bevindingen van dit onderzoek gepresenteerd. De belangrijkste conclusies, maar vooral de verbetervoorstellen zijn opgenomen in een Beterspelenkaart voor Centrum. Deze verbetervoorstellen zijn geprioriteerd naar urgentie en waar mogelijk, gekoppeld aan de technische uitvoeringsplanning van V&OR en/of lopende stimulerings- of renovatieprogramma's.

1 Belang van goede speelruimte

De openbare ruimte speelt een belangrijke rol in de ontwikkeling van kinderen, het streven naar een gezondere leefstijl van Amsterdammers en het vergroten van de sociale cohesie in buurten. Hiervoor is het belangrijk dat er in de openbare ruimte op een goede manier gespeeld, bewogen, verbleven en ontmoet kan worden.

Ontwikkeling

Voor kinderen is goede openbare speelruimte van belang voor hun **motorische, zintuigelijk, sociale, creatieve en emotionele ontwikkeling**. Tijdens het buitenspelen komen kinderen in nieuwe situaties terecht, kunnen ze vooral doen waar ze zelf zin in hebben of mogen ze juist zelf regels maken voor zelfbedachte spelletjes. De mogelijkheden voor lichamelijke uitdagingen zijn buiten talrijker en er zijn veel meer prikkels om zich zintuigelijk te ontwikkelen (geuren, geluiden, zicht, tastzin).

Kinderen die veel (zelfstandig) buiten spelen moeten zelf problemen oplossen (motorisch, maar ook sociaal) en ontwikkelen, door op **ontdekking** te gaan in de eigen buurt, een goed oriëntatievermogen en kennis over de eigen woonomgeving (vriendjes, geheime plekken, bestemmingen en activiteiten). Goed ingerichte speelplekken stimuleren kinderen om naar buiten te gaan en samen te komen, goed ingerichte buurten zorgen er voor dat kinderen ook eerder zelfstandig op pad mogen.

Bewegen

Naast spelen en de ontwikkeling op verschillende vlakken, draagt een goede openbare ruimte ook bij aan voldoende beweging. Dit geldt niet alleen voor kinderen, maar zeker ook voor volwassenen en ouderen. In de **beweegrichtlijnen** van de gezondheidsraad (2017) is aangegeven dat volwassenen **wekelijks** tenminste 2,5 uur matig intensief zouden moeten bewegen en kinderen **dagelijks** minstens een uur. Dit verlaagt het risico op chronische ziektes als diabetes, hart- en vaatziekten, depressiviteit en, bij ouderen, botbreuken (Gezondheidsraad – beweegrichtlijnen 2017).

Door kinderen van jongs af aan te stimuleren dat voldoende beweging een vast onderdeel van de dag is, wordt het voor hen als volwassenen en ouderen ook vanzelfsprekender om op latere leeftijd voldoende te blijven bewegen. Ook hierbij geldt dat de openbare ruimte voldoende **beweegvriendelijk** wordt ingericht voor zowel jong als oud. Een uitdagende ‘tussengroep’ hierin zijn de jongeren. Waar kinderen nog een vanzelfsprekende beweegdrang hebben, lijkt deze bij jongeren af te nemen en als volwassen soms maar met moeite terug te winnen. Juist voor jongeren is het daarom van belang om te voorzien in goede beweegplekken.

Ontmoeting

Een van de belangrijkste aspecten van buiten spelen is **samenspel**. Niet alleen is het goed voor de ontwikkeling van een kind, het is natuurlijk ook gewoon veel leuker om samen te spelen en er zijn veel meer mogelijkheden als je met meer bent. Uit de wandelingen met kinderen blijkt ook dat de populaire locaties niet zozeer de grootste of duurste plekken zijn, maar met name de plekken waar de kans het grootst is dat ze er hun vriendjes treffen. Het is daarom belangrijk om bij de inrichting van openbare speel- en sportruimte vooral te letten op de mogelijkheid om samen te kunnen spelen. Een dubbele schommel boven een enkele, een tweepersoons veerelement boven een enkele veerwip, een trimbaan met dubbele elementen en een voldoende groot trapveld.

Naast het stimuleren van samenspel is ontmoeting in algemenere zin een belangrijk aspect van goede speelruimte. Het zorgt voor meer **sociale cohesie** in de wijk en vaak beter gebruik. Voor kinderen en (groot)ouders is de speeltuin vaak een prima plek om contacten te leggen of kan de inrichting of het beheer van de speelplek een gezamenlijk belang dienen. Om ontmoeting te bevorderen op een speel- of sportplek is het belangrijk om in te zetten op samenspel, maar vooral een goede **verblijfswaarde** te bieden door bijvoorbeeld voldoende bankjes, afvalbakken en beschutting tegen de zon, regen of wind.

Ontmoeting is met name ook belangrijk voor inwoners met een handicap. Het is belangrijk om onderdeel te kunnen zijn van het openbare leven, vriendjes te maken en samen buiten te spelen en sporten, vooral in je eigen woonbuurt. Dit vergt soms enige aanpassingen aan een speelplek, maar belangrijk is dat er vooral niet gedacht moet worden in speciale toestellen in een aparte hoek van de speelplek. Het gaat immers vooral om samenspel en **inclusiviteit**. Om dit belang te benadrukken is eind 2019 ook het **SamenSpeelAkkoord** getekend door onder andere de branchevereniging Spelen en Bewegen en het ministerie van VWS. In de tevens verschenen inspiratiebundel “Aan de slag met samenspelen” (VNG: 2019) wordt daarbij gebruik gemaakt van de 100-70-50-richtlijn:

- Een kind of inwoners met een handicap moet zich 100% welkom voelen.
- 70% van de speelplek moet voor iedereen toegankelijk zijn (paden, ondergronden)
- 50% van de speelaanleidingen moet bespeelbaar zijn voor ieder kind.

Tijdens het veldwerk is elke formele speel- en sportplek beoordeeld op het thema inclusiviteit. Hierbij is met name naar de fysieke aspecten (toegankelijkheid locatie, mogelijkheden op de plek zelf) gekeken.

Leefbaarheid

Het belang van goede speelruimte gaat de laatste jaren steeds meer over het vergroten van de leefbaarheid in de wijk. Speelruimte moeten **fijne plekken** zijn die de sociale cohesie in de buurt vergroten en zorgen voor een gezonde wijk waarin voldoende bewogen wordt. Speelruimte gaat daarmee veel verder dan een goed en veilig speeltoestel, maar ook over zaken als **klimaatbestendigheid** (hoe blijven plekken ook in de toekomst prettig om te verblijven) en de inrichting van de buurt zelf. De uitdaging ligt daarbij (zeker in een stadsdeel als het Centrum) in het vergroten van de **bewegingsvrijheid** van kinderen door te zorgen voor voldoende veilige routes en plekken door de buurt, een bespeelbare openbare ruimte (ook buiten de formele plek) en voldoende interessante, diverse, uitdagende en prettige speel- en sportplekken. Bij de wandelingen met kinderen is uitgebreid gesproken over de bewegingsvrijheid (hoe ver mag je zelfstandig buitenspelen, de noodzaak en mogelijkheden om dit op te rekken) om goed te begrijpen hoe het spelen in Centrum werkt.

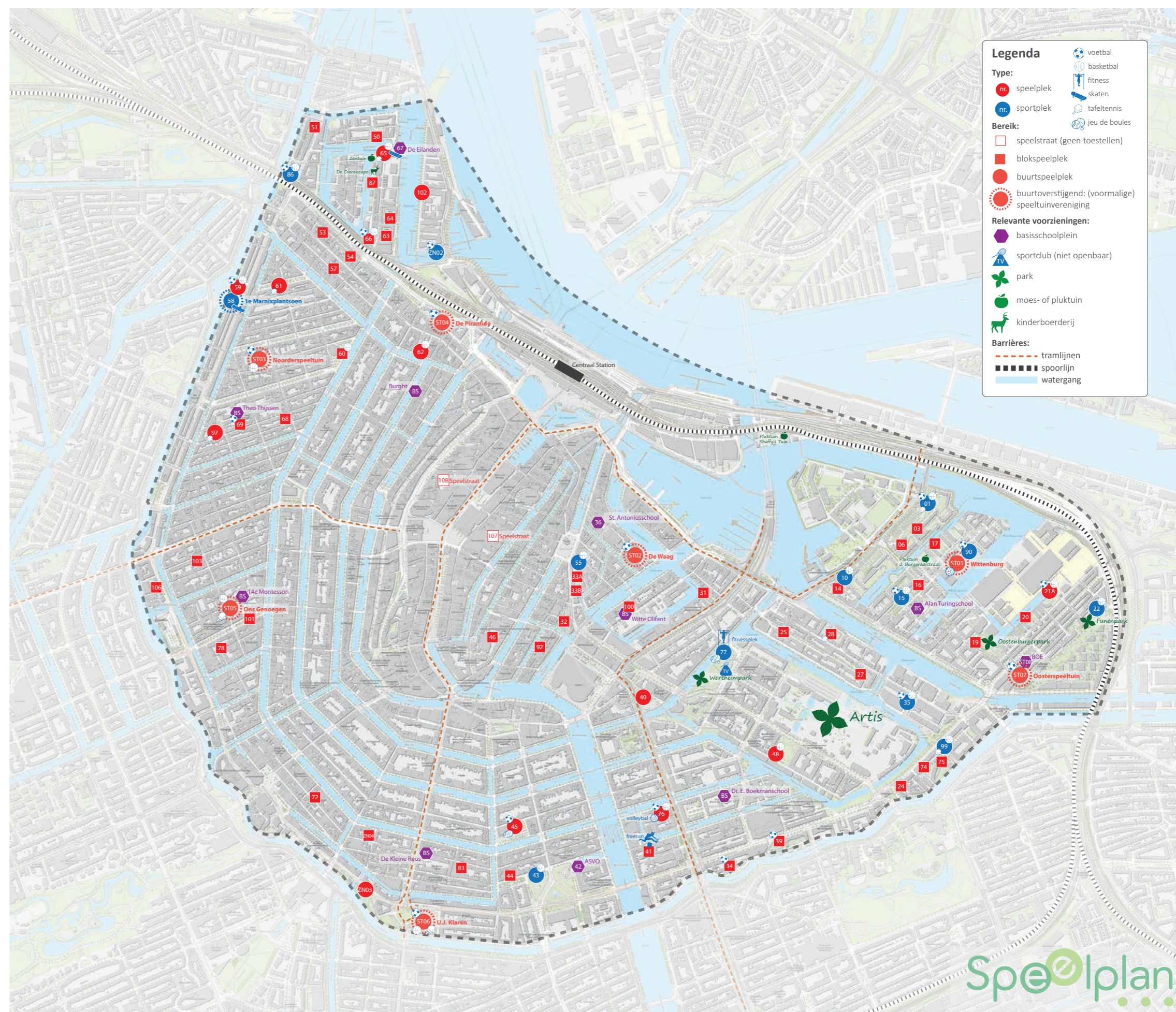
Naast de positieve aspecten van spelen en bewegen is er ook het spanningsveld met **overlast**. Veel mensen maken gebruik van hetzelfde stukje stad en hebben elk hun eigen ideale beeld van de inrichting ervan. Soms zorgt het gebruik van speel- en sportplekken voor een verstoring van dat beeld doordat er veel geluid geproduceerd wordt, zwerfafval ontstaat of omdat er op een andere wijze overlast wordt ervaren. Dit is met name het geval rondom de grotere speeltuinen (soms veel drukte) en sportplekken. Dit is meegenomen in de analyse van en verbetervoorstellen voor de buurten. Waar mogelijk en zinvol is voorgesteld de druk op speel- en sportplekken meer te spreiden, in sommige gevallen is het echter een kwestie van **samenleven** met het bijbehorende vermogen begrip voor elkaar te hebben.

2 Speelplekken Centrum

Het doel van het speelruimte onderzoek is het in kaart brengen van de huidige speel- en beweegmogelijkheden in de openbare ruimte in het stadsdeel Centrum. De onderzoeksresultaten worden gekoppeld aan de gebruikerservaringen en deskundigheid van professionals in het gebied. Met dit inzicht moeten de kansen worden geïdentificeerd die de openbare speel- en sportruimte in Amsterdam Centrum kunnen verbeteren.

Tijdens het onderzoek zijn de speel- en sportplekken beoordeeld op o.a. ligging, gebruikswaarde, de huidige staat en klimaatbestendigheid. Daarnaast is gekeken naar de wijze waarop een buurt is opgebouwd en naar de vrije speelruimte; de ruimte buiten de voorzieningen die in beheer zijn van de gemeente. In dit document worden de belangrijkste bevindingen van dit onderzoek gepresenteerd.

In de speelruimtekaart hiernaast zijn alle speelplekken opgenomen die in beheer zijn van de gemeente (rood en blauwe stippen) in het stadsdeel Centrum.

2 Speelplekken Centrum

De belangrijkste eerste bevindingen:

Omliggende stadsdelen/buurtten

Amsterdam Centrum is geen geïsoleerd gebied: een belangrijk aantal plekken ligt buiten het stadsdeel, zoals het Westerpark, Vondelpark, Museumplein en Oosterpark. Op buurtniveau zijn ook de speelplek op het Barentszplein (Westelijke Eilanden) en de voetbalkooi in de Wibautstraat belangrijke aanvullende plekken voor de nabijgelegen buurten in het Centrum.

Ongelijke spreiding

In het Centrum liggen 81 speelplekken, hiervan liggen er bijna 30 op de Oostelijke en Westelijke Eilanden. Naast een ongelijke spreiding is er ook een groot gat in het aanbod (tussen de Jordaan en het Wallengebied). Hier is vrijwel geen enkele speel- of sportplek te vinden. Deze zone loopt van het Centraal Station tot ongeveer het Vondelpark.

Belangrijkste speelplekken (buurtversterkend)

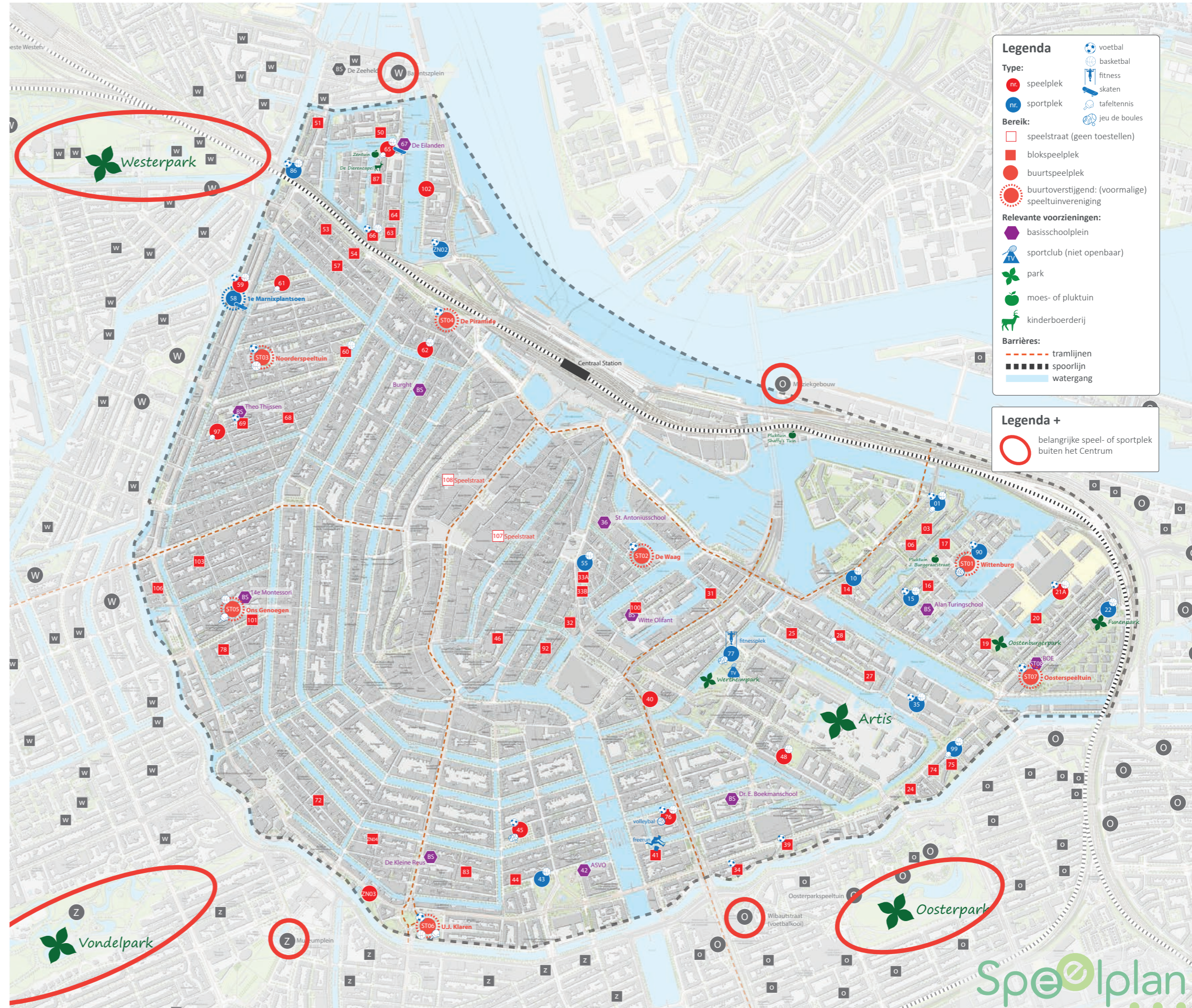
De belangrijkste speelplekken in stadsdeel Centrum zijn de (voormalig) speeltuinen: UJ Klaren, de Waag, Wittenburg, de Oosterspeeltuin, de Noorderspeeltuin, de Piramide en Ons Genoegen. Deze plekken zijn bij de meeste kinderen die we spraken bekend (en vaak ook populair). Naast deze plekken is Amstelveld ook een populaire plek voor kinderen uit het Centrum.

Weinig parken

Er is weinig vrije (speel)ruimte in het Centrum. Er zijn bijvoorbeeld weinig parken, zeker in vergelijking met omliggende stadsdelen en de beschikbare openbare ruimte van enige omvang is vaak ingericht als plein (de Dam, Leidseplein, Rembrandtplein, Waterlooplein) en vooral (logischerwijs) ingericht voor verkeer, terrassen en/of toeristen.

Speelcultuur (zie ook wandeling-verslagen)

Kinderen lijken relatief weinig zelfstandig buiten te spelen. Ze blijven, als ze dat wel doen, vooral ook binnen hun eigen buurt, die ze vaak wel goed kennen. Een belangrijke stimulans om naar buiten te gaan is de aanwezigheid van vriendjes om mee samen te spelen. Opvallend (en spijtig) is dat kinderen aangeven dat kinderen echter snel verhuizen.

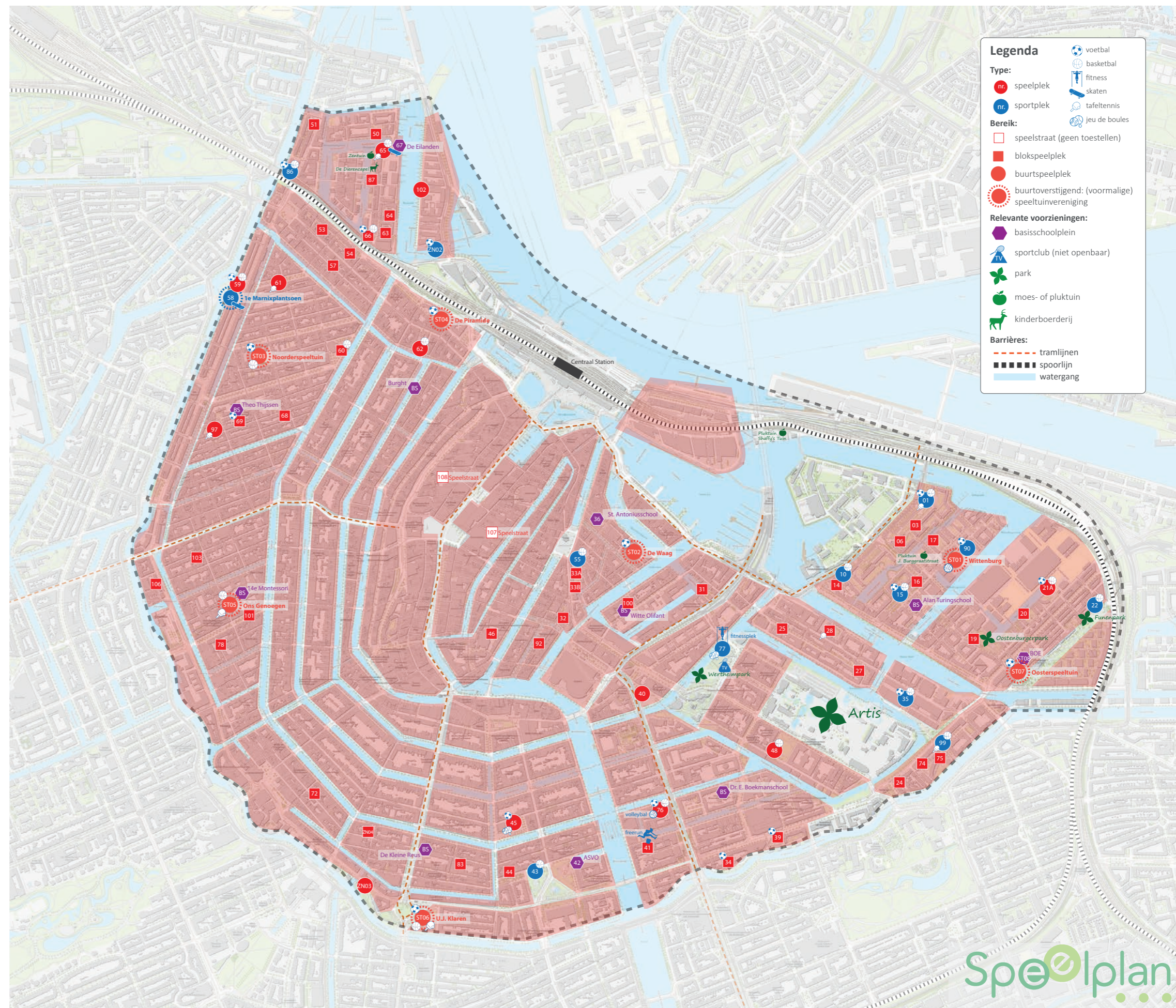

3 Speelbuurten

Bij het analyseren van de openbare speel- en sportruimte wordt op de eerste plaats gekeken naar de speelbuurt. Dit is het deel van de wijk of buurt waarin kinderen van 8 tot 12 jaar zich vrij kunnen bewegen. Drukke wegen, watergangen, spoor- en tramlijnen maar ook industriegebieden of parken zijn barrières voor kinderen. Een buurtgrens is soms ook vooral een niet-fysieke afspraak. Kinderen komen of mogen dan simpelweg niet uit hun eigen buurtje.

Het centrum is erg gefragmenteerd als gekeken wordt naar barrières (autowegen, tramlijnen, watergangen). Hoewel verkeer bijna nergens harder mag dan 30 km/uur is het, voor kinderen, erg opgedeeld in kleine buurtjes. Voor veel kinderen (zo bleek tijdens de wandelingen) zijn sommige logische grenzen (zoals grachten) niet altijd een barrière. Toch blijven ze vaak binnen hun eigen buurtje als ze zelfstandig (zonder begeleiding) buiten spelen.

In onderstaande kaart is Centrum opgedeeld in 52 speelbuurten. Dit zijn de buurten met een woonfunctie. Afhankelijk van het type speelbuurt kunnen voorwaarden meegegeven worden voor de benodigde speel- en sportvoorzieningen. Uitgangspunt is (normaliter) dat in elke speelbuurt het openbare aanbod goed georganiseerd is.

4 Speelbuurten - vraag

Hoewel er in elke speelbuurt wordt gestreefd naar een goed en divers aanbod, zijn een aantal criteria voor goede speelruimte gekoppeld aan het type speelbuurt. Het is bijvoorbeeld niet nodig om in elke speelbuurt te voorzien in een buurtplek (of "wijktotem" - in andere stadsdelen). Deze grote speelplekken (tenminste 3.000 m² groot en met een actieradius van 400 tot 500 meter) zijn niet nodig in kleine speelbuurten. Daar is simpelweg de vraag niet groot genoeg om een dergelijke voorziening in te richten.

In de kleine speelbuurten (lichtgroen) volstaat een netwerk van blokspieplekken (met een actieradius van 100 tot 200 meter). Als grens voor een grote speelbuurt wordt 10 ha. aangehouden, tenzij er sprake is van een hoge bebouwingsdichtheid waardoor er sprake is van een relatief hoge vraag (veel kinderen). In de grote speelbuurten geldt dat er tenminste één goede buurtplek moet zijn gelegen (binnen 400 tot 500 meter van elke woning).

Uit de analyse van de speelbuurten blijkt dat in veel speelbuurten een buurtplek, maar zeker ook een blokplek mist. Met name in de zone tussen het Centraal Station en het Vondelpark ontbreken voorzieningen. Ook in buurten die prima lijken ontbreekt het soms aan een goede voorziening. Twee voorbeelden:

- Westelijke eilanden: geen goede buurtspeelplek. Geen ramp, Barentszplein (West) is prima oplossing.
- Hoogte Kadijk: buurt met relatief veel inwoners (en bijna 10 ha. groot). Kent alleen (kleine) blokplekken.

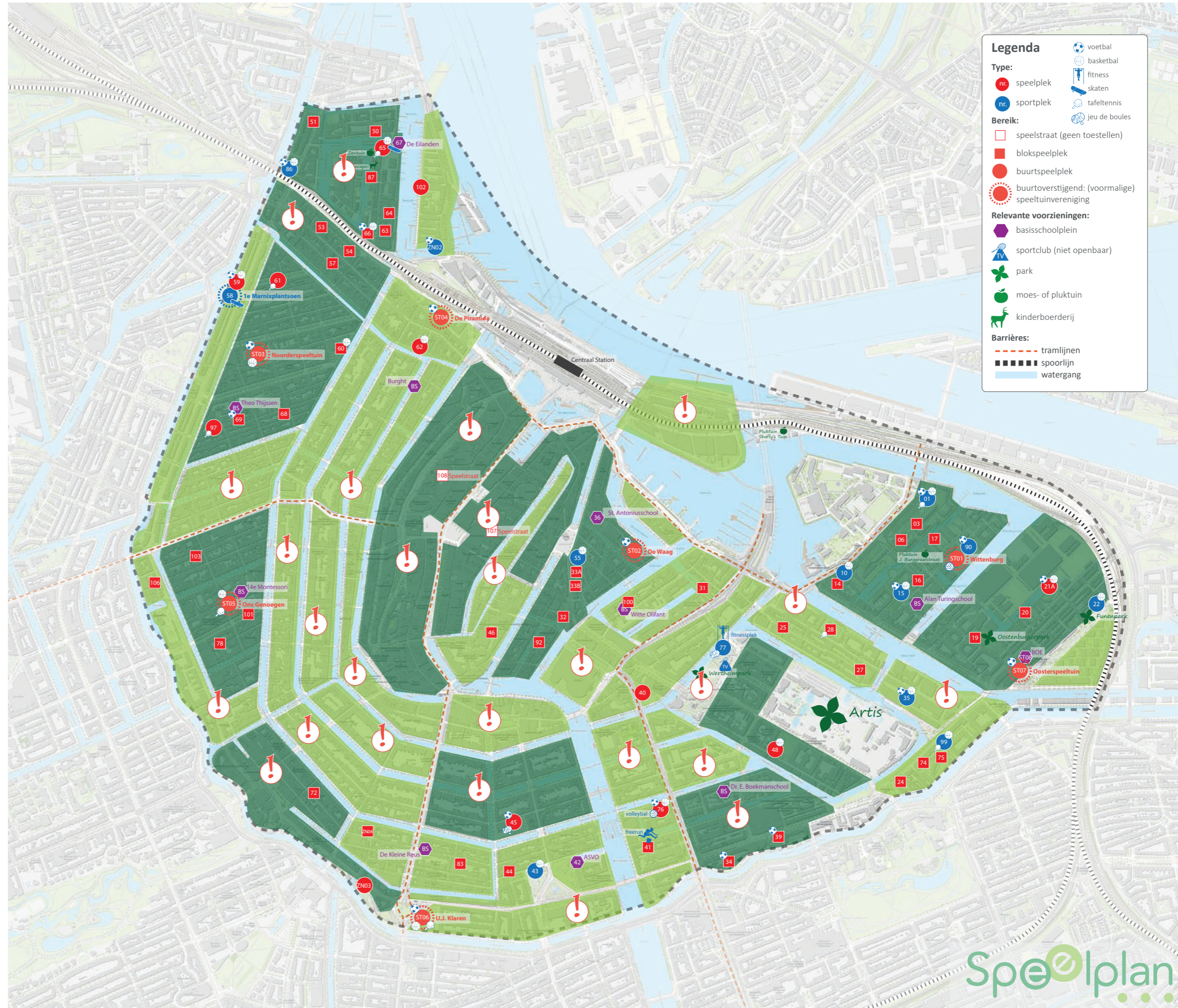
kleine speelbuurt (tot 10 ha.)

Goed ingerichte **blokplekken** van minimaal 500 m² binnen 200 meter van elke woning.

grote speelbuurt (10 ha. of meer)

Tenminste 1 goede **buurtplek**, minimaal 3.000 m² en binnen 400 tot 500 meter van elke woning.

 uitroepteken
 In deze buurtjes/gebieden mist een speelplek (blok- of buurtplek)

4 Speelbuurten - vraag

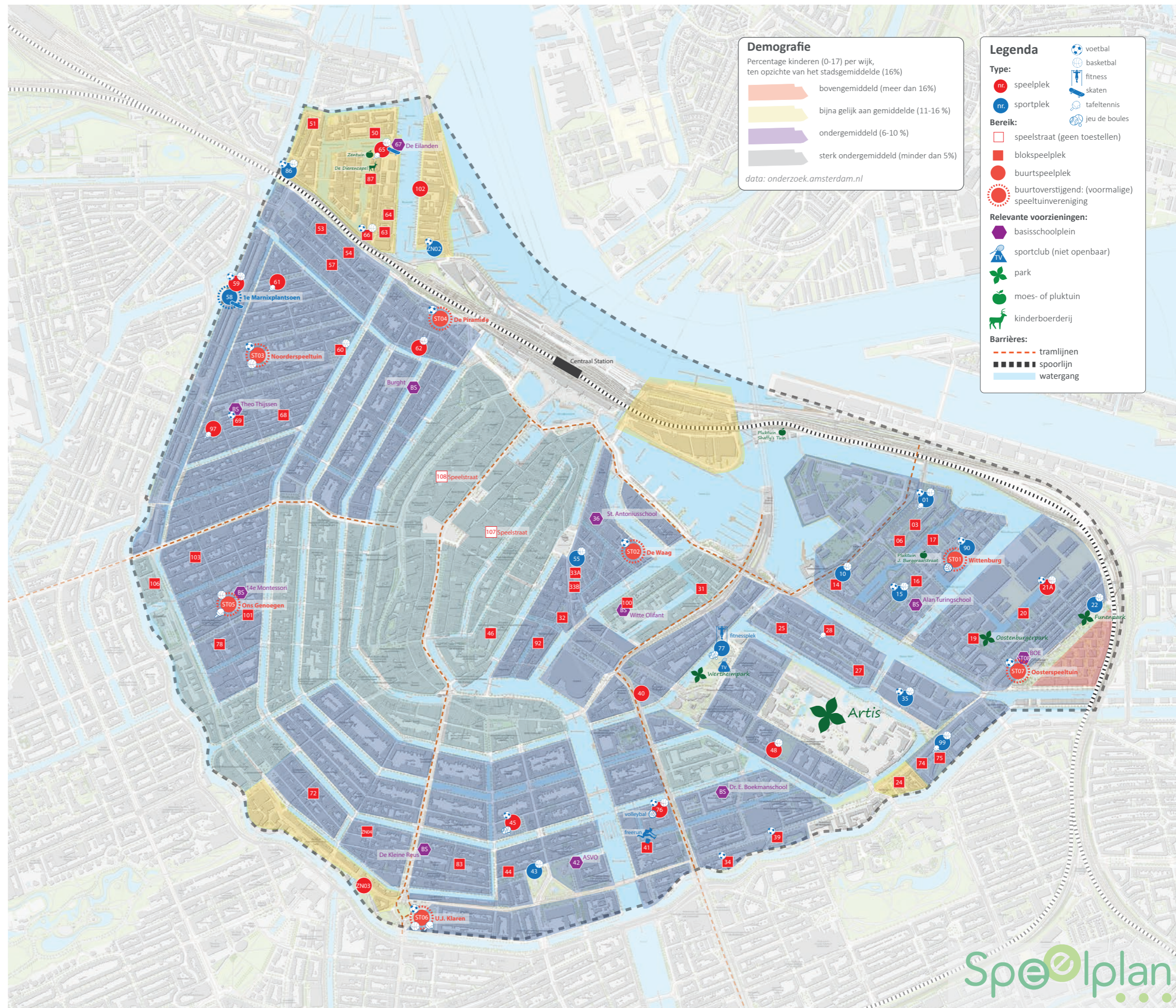
Demografische situatie

Relevant voor de analyse van de speelbuurten is, naast de omvang, natuurlijk ook de vraag binnen die buurten, met name in het stadsdeel Centrum. Het aandeel kinderen is in het gehele stadsdeel immers (fors) lager dan in de rest van de stad (9% van de inwoners is 0-17 jaar, ten opzichte van 16% voor heel Amsterdam).

Als per buurtje gekeken wordt naar het aandeel kinderen (0-17 jaar) op de gehele bevolking dan valt op dat dit redelijk overeenkomt met het aanbod aan voorzieningen. In het dekkingsgat wonen relatief weinig kinderen (0-5%) al zijn dat er per buurt toch nog tientallen (door de hoge bevolkingsdichtheid).

Op de Westelijke Eilanden wonen veel kinderen, evenals in het buurtje nabij UJ Klaren (oudste speeltuin Amsterdam) en in de Funen (Oostelijke Eilanden). Dit laatste buurtje (Funen) is de enige buurt met een bovengemiddeld aantal kinderen (21% of 271 in totaal). Opvallend is dat het aandeel kinderen in wijken met veel aanbod (Oostelijke Eilanden, Jordaan Noord) niet groter is dan in andere delen van het Centrum met weinig aanbod (Grachtengordel Zuid bijvoorbeeld).

Opvallende uitschieter in het aanbod is het Oosterdokseiland. Hier wonen relatief veel kinderen (12% of bijna 70 in totaal), maar is geen enkele speelplek gelegen.

5 Speelbuurten - aanbod

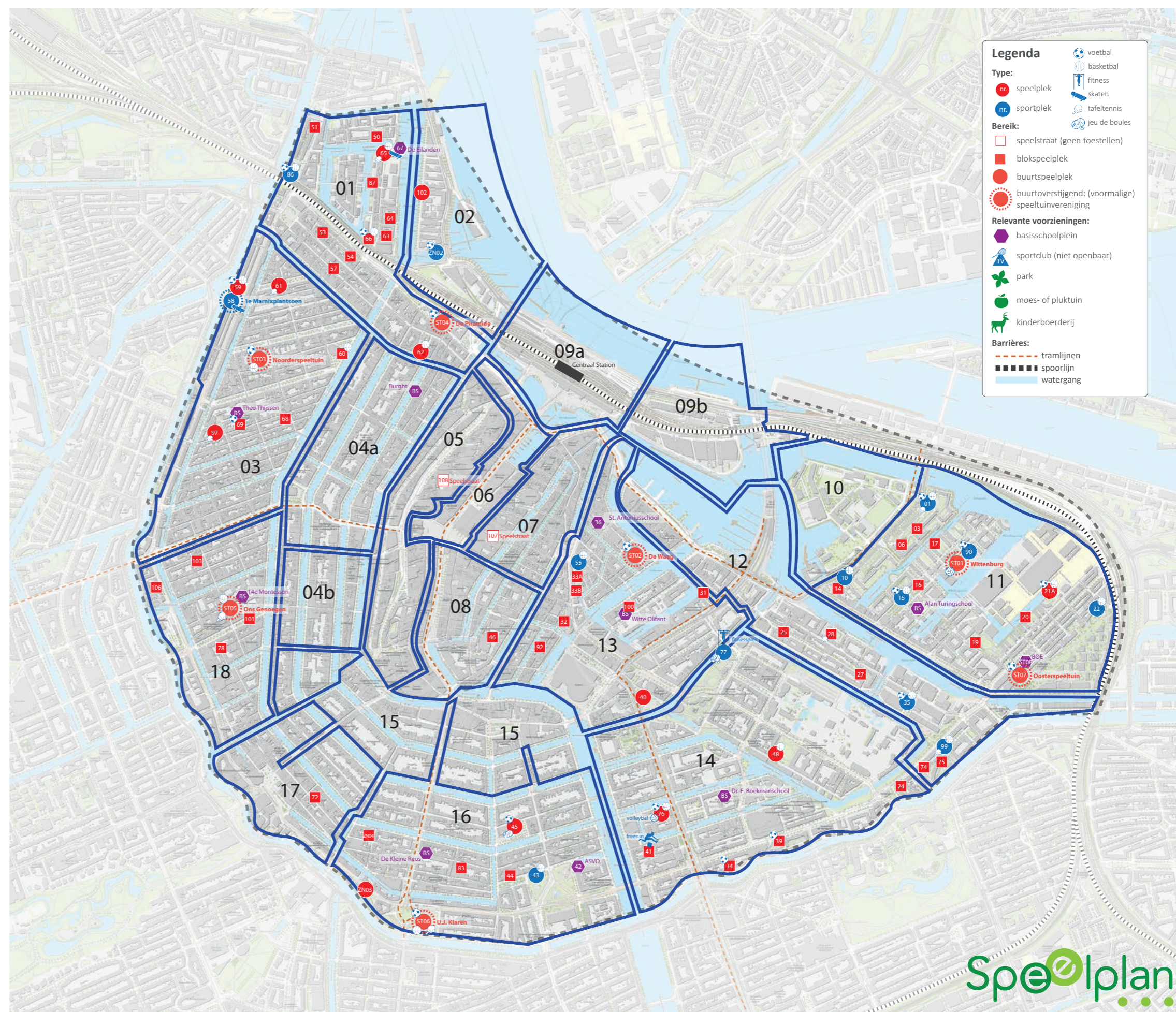
Elke speelbuurt verbeeldt de bewegingsvrijheid van kinderen die binnen die speelbuurt woonachtig zijn. Om goede speelruimte te hebben voor alle kinderen, wordt aanbevolen om in elke speelbuurt de onderstaande vijf elementen aan te bieden. Dit kan allemaal gecombineerd worden op één plek, maar ook worden verspreid over de buurt.

Elke wijk (makelaarsgebied - zie kaart hiernaast) in Centrum is tijdens het veldwerk op elk van de thema's van de Schijf van Vijf beoordeeld op een schaal van 1 t/m 5. Door de waardes uit te zetten in een beoordelingsroos ontstaat zo inzicht in de diversiteit van het aanbod per speelbuurt.

- 1. Regulier spel:** speelplekken met toestellen zoals een glijbaan of een schommel.
- 2. Sport en beweging:** basketbalplein(tje), skatepark en voetbalkooi, maar ook een bootcampplek of beweegroute.
- 3. Groene speelruimte:** bespeelbaar groen, kan op of rondom een formele plek, maar ook in de overige openbare ruimte (vrije speelruimte).
- 4. Spelen op straat:** bespeelbare straten en pleintjes, kan op of rondom een formele plek, maar ook in de overige openbare ruimte (vrije speelruimte).
- 5. Activiteitsaanbod:** programmering voor de buurt door (sociale) partners zoals Dock of Sciandri.

Omdat binnen de wijken van makelaars vaak meerdere speelbuurten gelegen zijn is een zesde element toegevoegd aan de beoordelingsroos:

- 6. Bewegingsvrijheid (barrières):** de mate waarin kinderen zich vrij door de buurt kunnen begeven.

5 Speelbuurten - aanbod

Elke speelbuurt verbeeldt de bewegingsvrijheid van kinderen die binnen die speelbuurt woonachtig zijn. Om goede speelruimte te hebben voor alle kinderen, wordt aanbevolen om in elke speelbuurt de onderstaande vijf elementen aan te bieden. Dit kan allemaal gecombineerd worden op één plek, maar ook worden verspreid over de buurt.

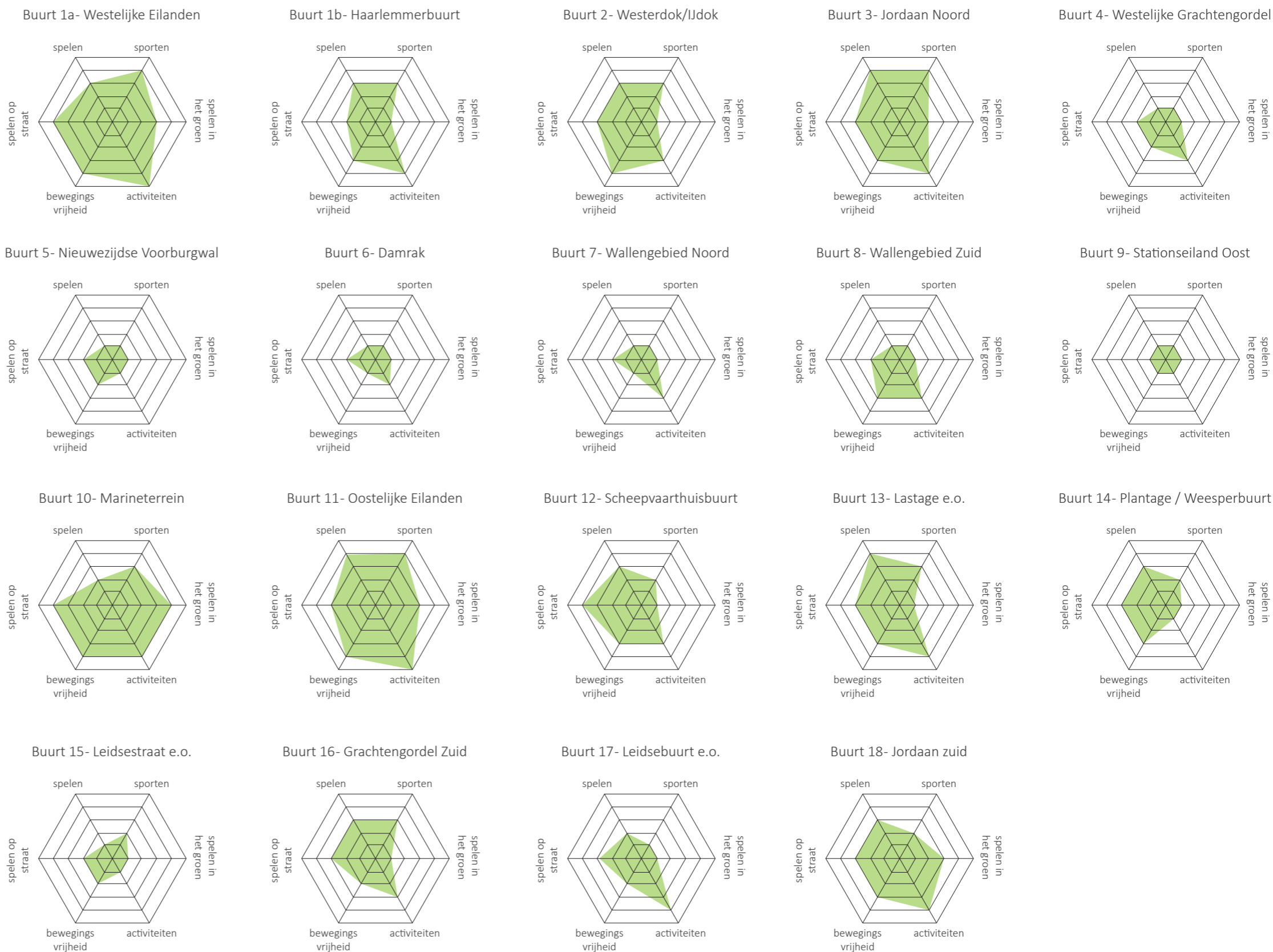
Elke wijk (makelaarsgebied - zie kaart hiernaast) in Centrum is tijdens het veldwerk op elk van de thema's van de Schijf van Vijf beoordeeld op een schaal van 1 t/m 5. Door de waardes uit te zetten in een beoordelingsroos ontstaat zo inzicht in de diversiteit van het aanbod per speelbuurt.

- 1. Regulier spel:** speelplekken met toestellen zoals een glijbaan of een schommel.
- 2. Sport en beweging:** basketbalplein(tje), skatepark en voetbalkooi, maar ook een bootcampplek of beweegroute.
- 3. Groene speelruimte:** bespeelbaar groen, kan op of rondom een formele plek, maar ook in de overige openbare ruimte (vrije speelruimte).
- 4. Spelen op straat:** bespeelbare straten en pleintjes, kan op of rondom een formele plek, maar ook in de overige openbare ruimte (vrije speelruimte).
- 5. Activiteitsaanbod:** programmering voor de buurt door (sociale) partners zoals Dock of Sciandri.

Omdat binnen de wijken van makelaars vaak meerdere speelbuurten gelegen zijn is een zesde element toegevoegd aan de beoordelingsroos:

- 6. Bewegingsvrijheid (barrières):** de mate waarin kinderen zich vrij door de buurt kunnen begeven.

Goede buurten qua divers aanbod zijn overduidelijk de Westelijke Eilanden (1a), Jordaan Noord (3) en Oostelijke Eilanden (11). Niet geheel toevallig ook de buurten met veel formele speelplekken. Opvallende buurt is het Marineterrein (zonder formele plekken). Overige buurten zonder formeel aanbod (5 t/m 9) scoren op alle andere vlakken ook onvoldoende.

5 Aanbod: speelbuurt

Als wordt ingezoomd op speelbuurniveau per element:

Speelplekken

Het formele aanbod is van goede kwaliteit op o.a. de Oostelijke Eilanden, Jordaan Noord, rondom het Frederiksplein (bij de school) en in de buurt nabij de Waag. De aanwezigheid van een (voormalige) speeltuinvereniging speelt hierbij een belangrijke rol.

Sportplekken

Met betrekking tot het openbare sportaanbod is wederom het gebied rondom de Oostelijke Eilanden goed bedeed. Dit geldt ook voor de Westelijke Eilanden, het gebied rondom de Noorderspeeltuinen en het Marnixplantsoen en heel specifiek in het buurtje bij de Lepelstraat (zuid). Het aanbod aan de zuidwestkant is opvallend zwak.

Spelen in het groen

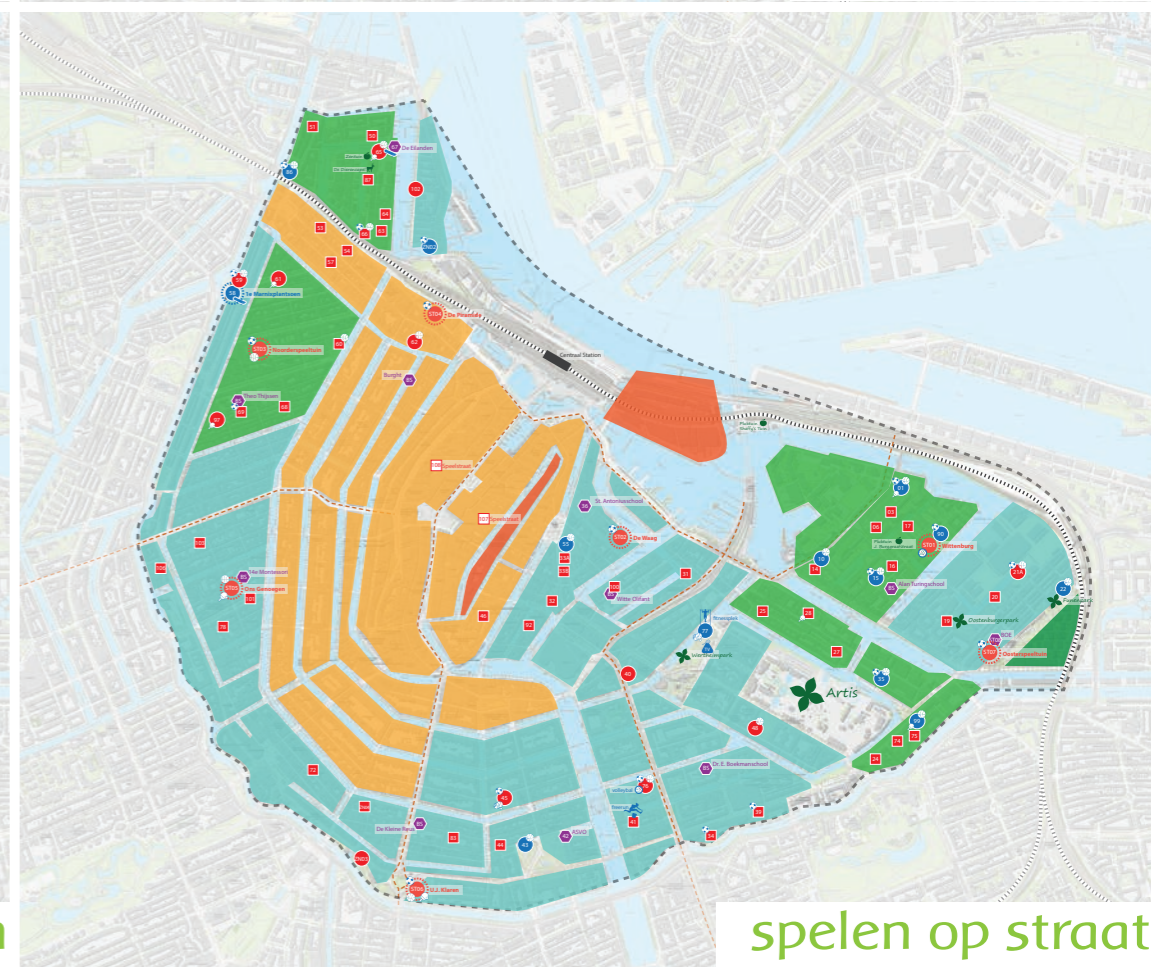
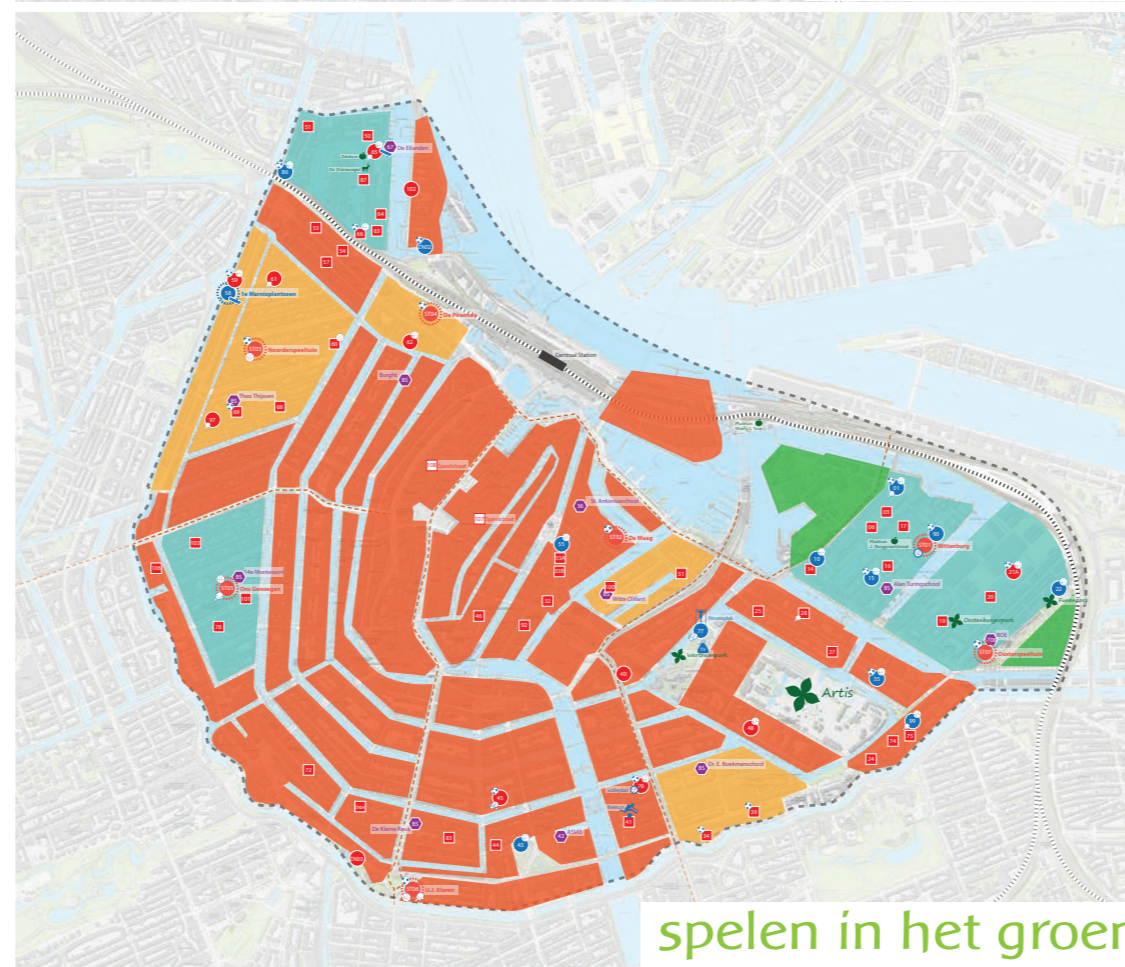
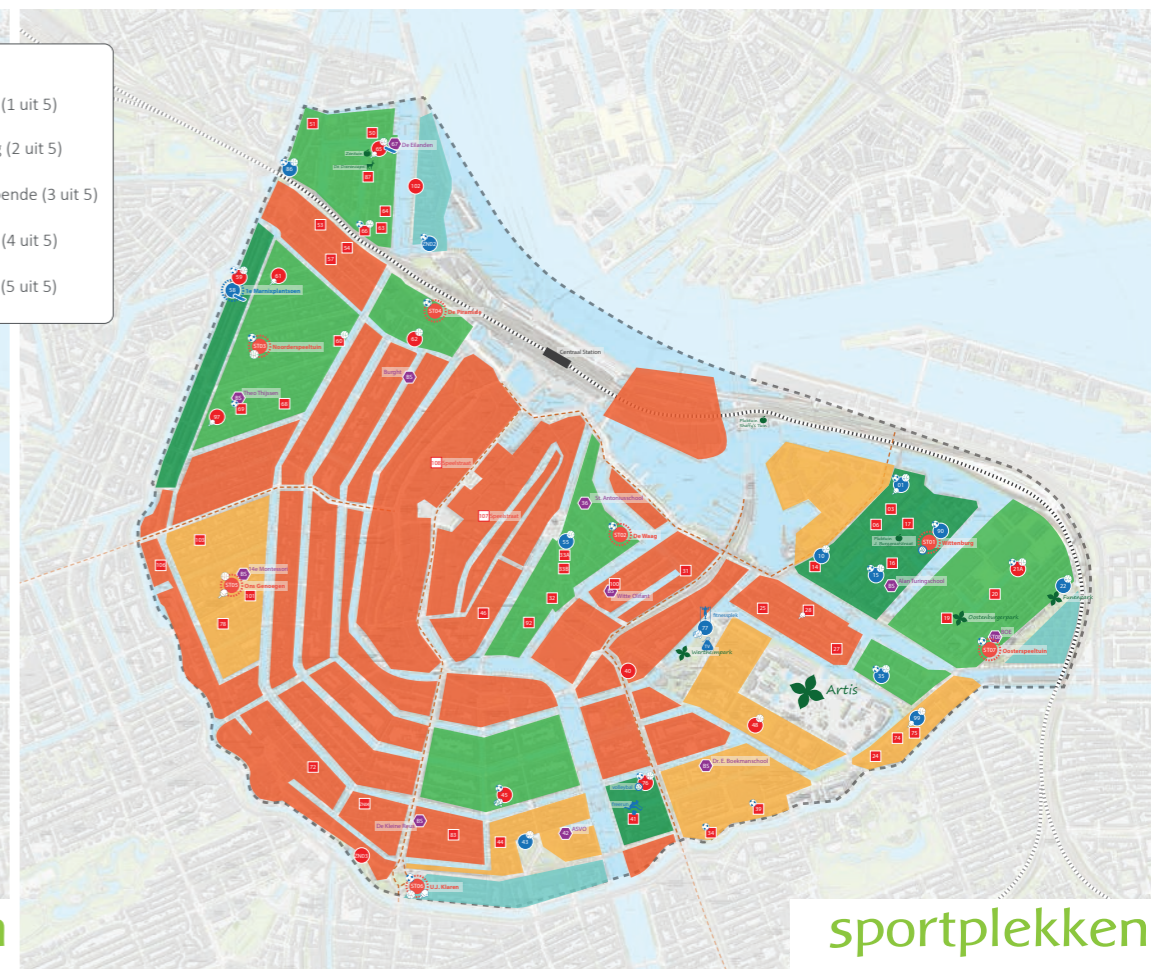
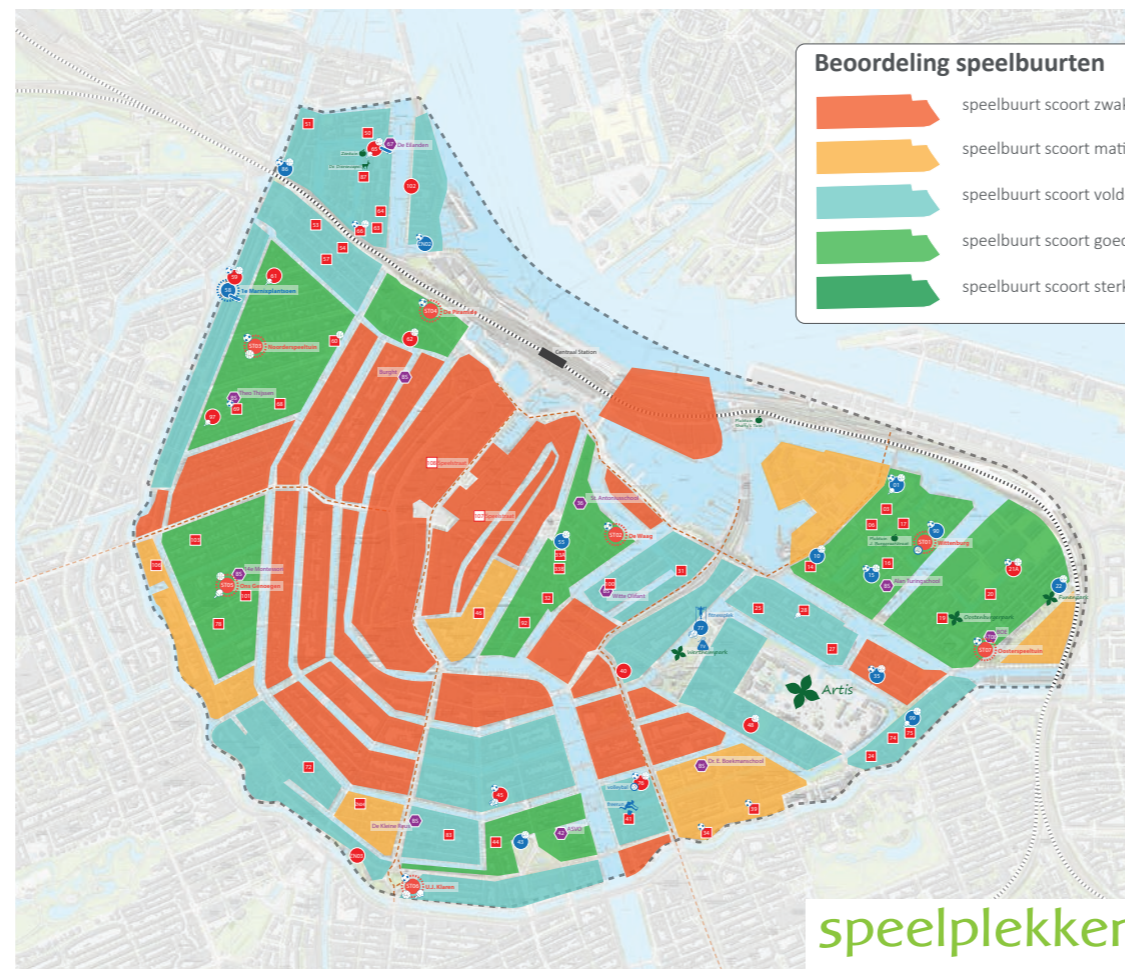
Waarschijnlijk geen verrassing, maar bijna overal matig tot slecht in het Centrum. Positieve uitschieters rondom speeltuin Ons Genoegen, het Bickerseiland (Westelijke Eilanden), het Marinterrein (veel potentie ook) en de Oostelijke Eilanden, hoewel deze op dit punt 'slechts' voldoende scores. Het buurtje Funen scoort goed. Er is vrijwel geen groen om in te spelen en als, dan vaak gecultiveerd met weinig ravotruimte.

Spelen op straat

Eigenlijk het enige punt waarop het stadsdeel een voldoende scoort. Er is veel straat om op te spelen. Vaak zijn deze ook relatief breed, maar in veel gevallen dan ook weer dusdanig druk dat ze nauwelijks uitnodigen om te gebruiken voor spel. De gerenoveerde Nieuwezeijdse Voorburgwal (met klein plantsoen) is een mooi voorbeeld van de transformatie die de binnenstad van Amsterdam komende decennia kan/zal ondergaan. Er zijn relatief weinig autovrije straten of pleintjes waar kinderen zelf kunnen spelen. Qua spelaanleidingen is er een wereld te winnen, al is de vraag of kinderen hierdoor vaker op straat komen spelen, want dit lijkt alleen te gebeuren op formele speel- en sportplekken.

Activiteitsaanbod en bewegingsvrijheid

Deze onderdelen zijn niet per speelbuurt beoordeeld (alleen per makelaarsgebied).

6 Aanbod: buurtplekken

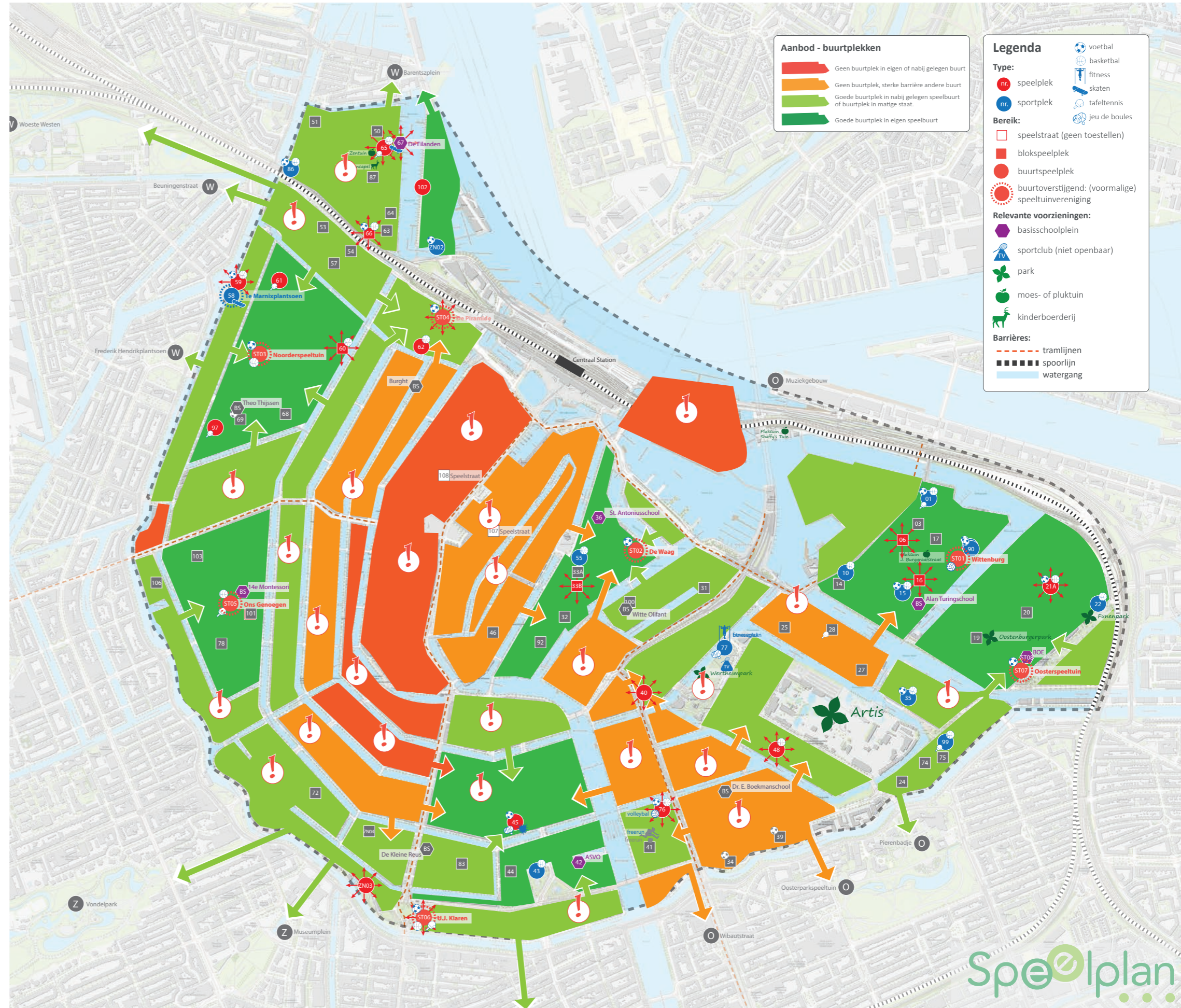
In de gevoerde gesprekken met kinderen (via de wandelingen) maar ook gebiedsprofessionals blijkt duidelijk dat in het Centrum niet zozeer de speelbuurt, maar met name de buurtplek (en buurtoverstijgende plek) essentieel is in het aanbod. Dit sluit ook aan bij de specifieke karakteristieken in het Centrum (relatief lage kinderaantallen, hoge bevolkingsdichtheid, hoge stedelijkheid, veel barrières, sterke druk op de openbare ruimte, minder buurtbinding en beperkte bewegingsvrijheid). Kinderen komen vooral op de buurtplekken samen om met elkaar te spelen.

In deze (extra) analysekaart is daarom specifiek gekeken naar het aanbod van buurtplekken (voor het gemak worden de buurtplekken én buurtoverstijgende plekken gecombineerd onder de noemer “buurtplekken”). In een aantal speelbuurten zijn al goede buurtplekken (donkergroen). In een groot aantal speelbuurten is ofwel al een buurtplek aanwezig (die sterk verbeterd kan/moet worden, zoals UJ Klaren) of is een goede buurtplek gelegen in een nabijgelegen en goed bereikbare speelbuurt (lichtgroen).

De meeste buurten vallen onder deze twee categorieën (34 van de 51). De overige speelbuurten zijn oranje (geen goede buurtplek, ook niet in een nabijgelegen, eenvoudig te bereiken speelbuurt) of rood (geen buurtplek, ook niet in een nabijgelegen buurt). Hieruit volgt niet alleen dat het bekende dekkingsgat duidelijk oplicht (rondom Damrak en Nieuwezijdse Voorburgwal) maar ook de hoek ten zuiden van de Plantage (o.a. Weesperbuurt) matig scoort.

In deze kaart is niet alleen weergegeven waar een (goede) buurtplek mist, maar ook welke plekken eventueel verbeterd kunnen worden. Dit kan op meerdere vlakken een verbetering van het aanbod betekenen (voor de plek zelf, de eigen speelbuurt én de omliggende speelbuurten).

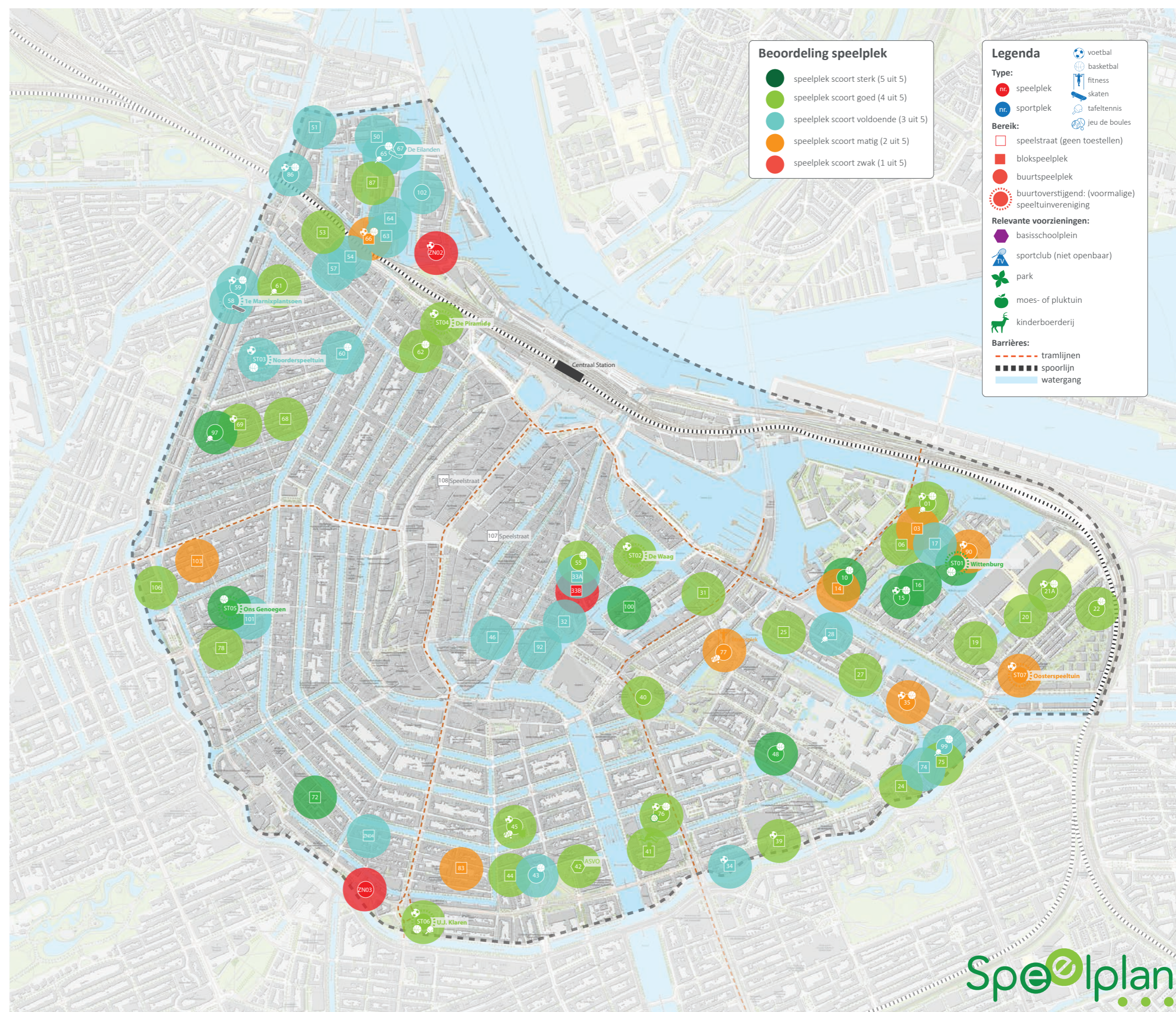
Het realiseren van meer goede buurtplekken kan tevens de druk verminderen op de bestaande (drukbezochte) buurtplekken. Dit zijn, zo blijkt uit de gesprekken met de gebiedsprofessionals, immers ook de plekken waar in veel gevallen overlast wordt ervaren door de buurt.

6 Inclusie

Tijdens het onderzoek is per plek ook gekeken naar de mate van toegankelijkheid voor inwoners met een beperking. Hierbij zijn alle plekken beoordeeld van 1 (zwak) tot 5 (sterk). Gelet is hierbij op de toegankelijkheid van de plek zelf (kun je er komen) als de mogelijkheden om op de plek samen te spelen (bereikbaarheid op de speelplek en de aanwezigheid van speelelementen die uitnodigen om samen te spelen). Hierbij is niet alleen gezocht naar nestchommels op een kunstgrasondergrond maar ook naar speeltuinen waarin alle inwoners duidelijk welkom zijn en waar samenspel wordt gefaciliteerd. Dit zijn bijvoorbeeld ook de speelplekken met veel los speelmateriaal (skelters, stepjes etc.). Een "voldoende inclusieve speelplek" is dus niet een plek waar per definitie rolstoel-toegankelijke speeltoestellen staan.

Vanuit de mogelijkheid om samen te spelen scoren veel plekken in Centrum een voldoende (blauw: 3 uit 5) op dit thema. Plekken die dat niet scoren zijn bijvoorbeeld de voetbalkooi (hoge instap) op het Westerdokeiland en de Oosterspeeltuin.

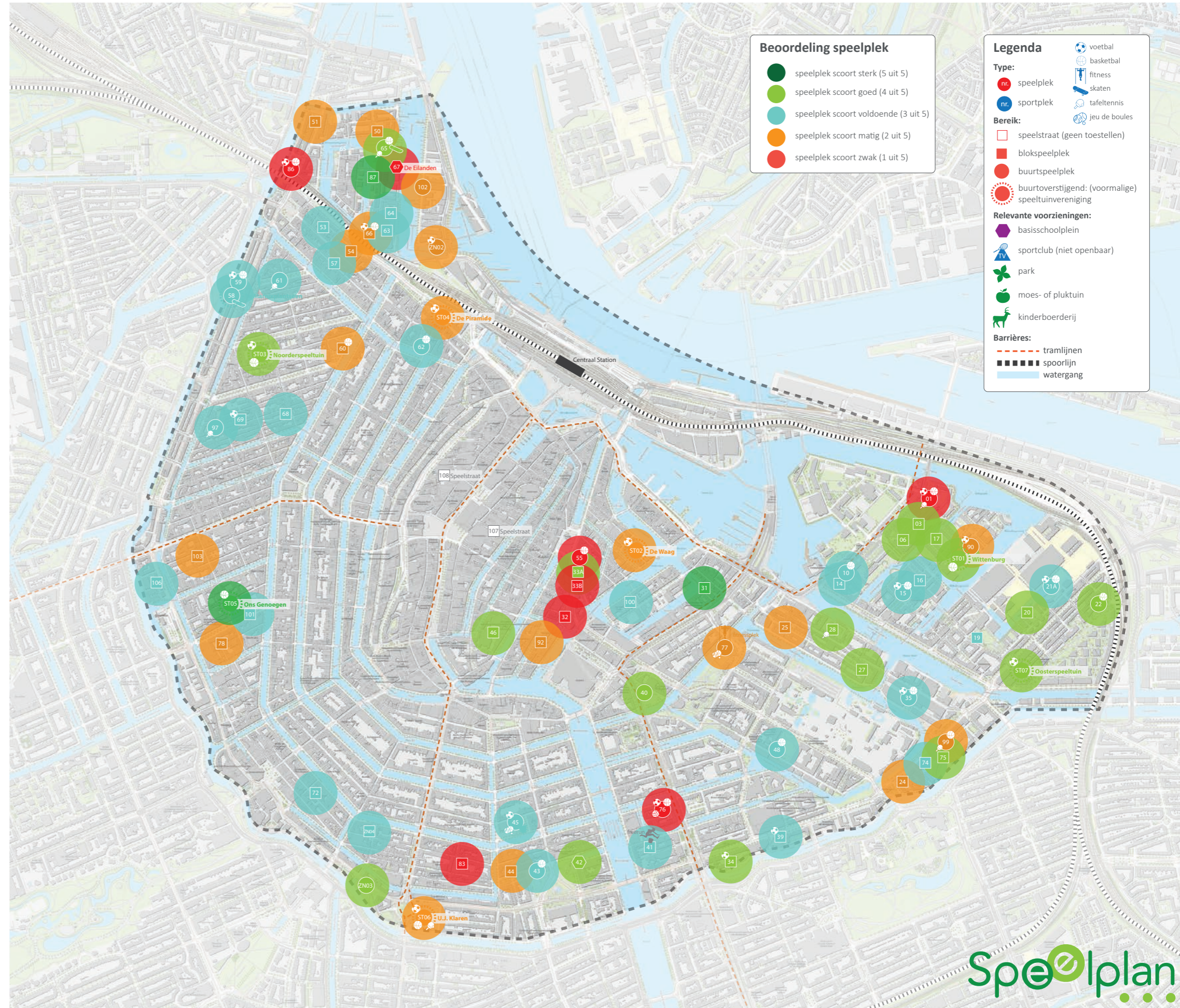

6 Klimaatbestendigheid

Ook klimaatbestendigheid is een thema dat apart is getoetst tijdens het onderzoek. Hierbij zijn alle plekken beoordeeld van 1 (zwak) tot 5 (sterk). Hierbij is gekeken naar de bestendigheid van plekken om 1. beschutting te bieden op warme zomerdagen en 2. om te gaan met zware regenbuien. Hierbij is de aanwezigheid van groen van belang (voor zowel schaduwwerking/ verkoelend effect als waterbufferend en -afvoerend vermogen) maar ook het materiaalgebruik op de plek. Een plek met zwarte rubbertegels en RVS toestellen scoort bijvoorbeeld lager dan een plek met veel groen.

Op dit punt wordt wisselend gescoord. Veel voldoende en goed op de Oostelijke Eilanden terwijl elders in het stadsdeel ook wel veel plekken als matig zijn beoordeeld (19x). Met name sportpleintjes en -kooien scoren matig tot zwak (vaak geen beschutting en veel zwart of donkergrijs asphalt als ondergrond).

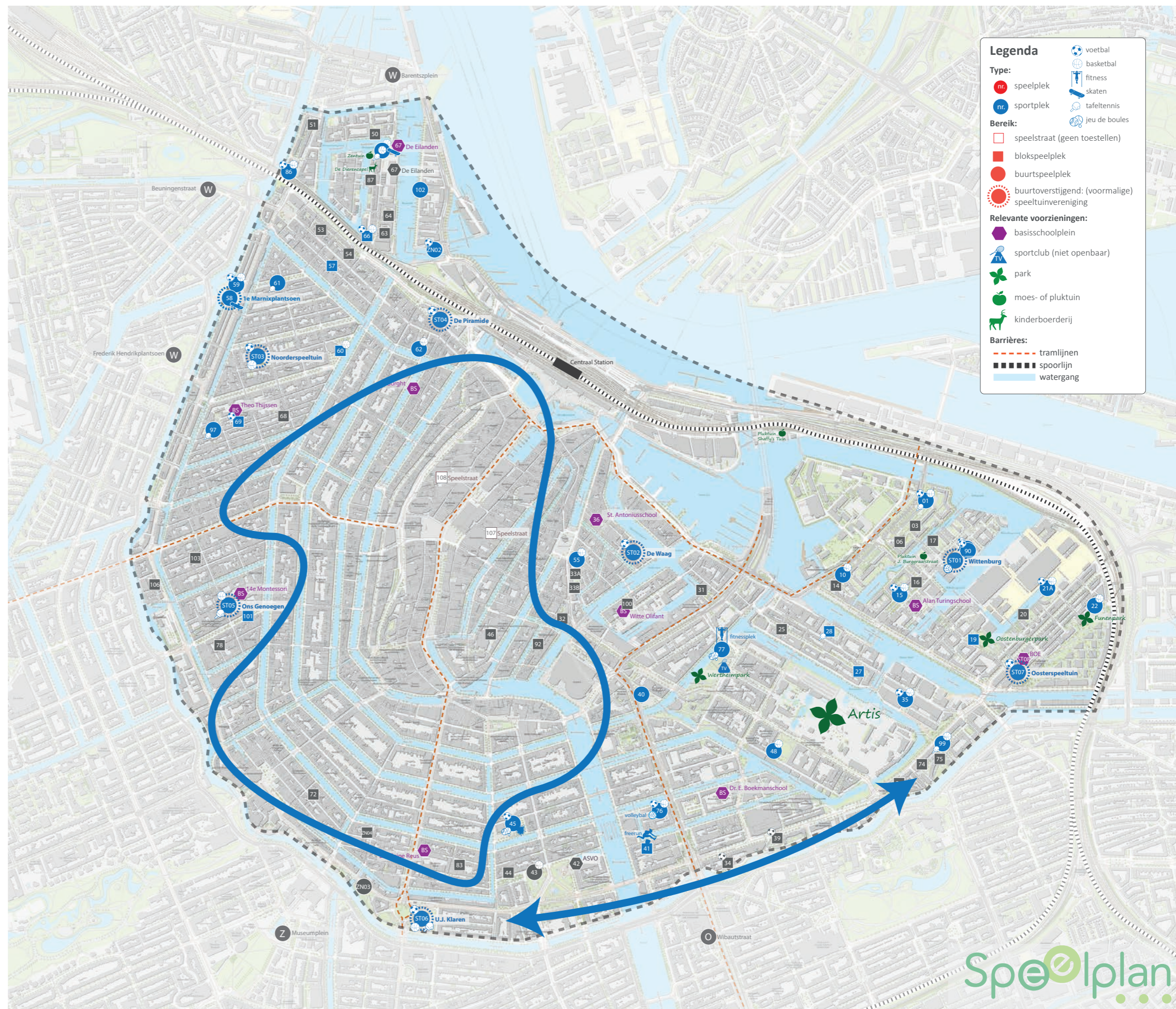
Slechts twee plekken scoren “sterk”. Dat zijn speeltuin Ons Genoegen in de Jordaan Zuid en het kleine speelplekje bij de Dierenkapel op Bickerseiland.

6 Aanbod 10+

Als gericht wordt gekeken naar het aanbod voor kinderen van 10 jaar en ouder, dan valt op dat, naast de grote zone zonder aanbod (zie kaart) ook een grote zone langs de zuidkant loopt waar vrijwel geen aanbod is voor de doelgroep van 10 jaar en ouder.

Hierbij is gekeken naar zowel de sportplekken (voetbalkooien, basketbalpleintjes) als de speelplekken met een uitdagender aanbod. Buiten de twee gebieden met vrijwel geen aanbod is er sprake van een redelijk aanbod (kwantitatief), maar liggen er duidelijke kansen voor verbetering (kwalitatief). Veel plekken zijn beperkt in het aanbod voor de 10+ doelgroep en op buurt- en stadsdeelniveau wordt aanbevolen meer variatie aan te brengen in het (sport)aanbod.

6 Aandachtsbuurten

In Centrum zijn er een aantal speelbuurten waar het speelaanbod onvoldoende is. Dit zijn buurten waar een hoge vraag is, maar het aanbod tekort schiet, waar zowel het spelen als sporten überhaupt niet wordt aangeboden of waar vooral een goede buurtplek ontbreekt. Dit biedt aanleiding voor verbeteringen.

Er zijn meerdere manieren om het aanbod te verbeteren:

1. Bestaande plekken verbeteren
2. Alternatieven inzetten (bijv. schoolpleinen)
3. Nieuwe locaties realiseren
4. Bespeelbaarheid straat of groen verbeteren
5. Barrières beslechten

Aandachtsbuurten

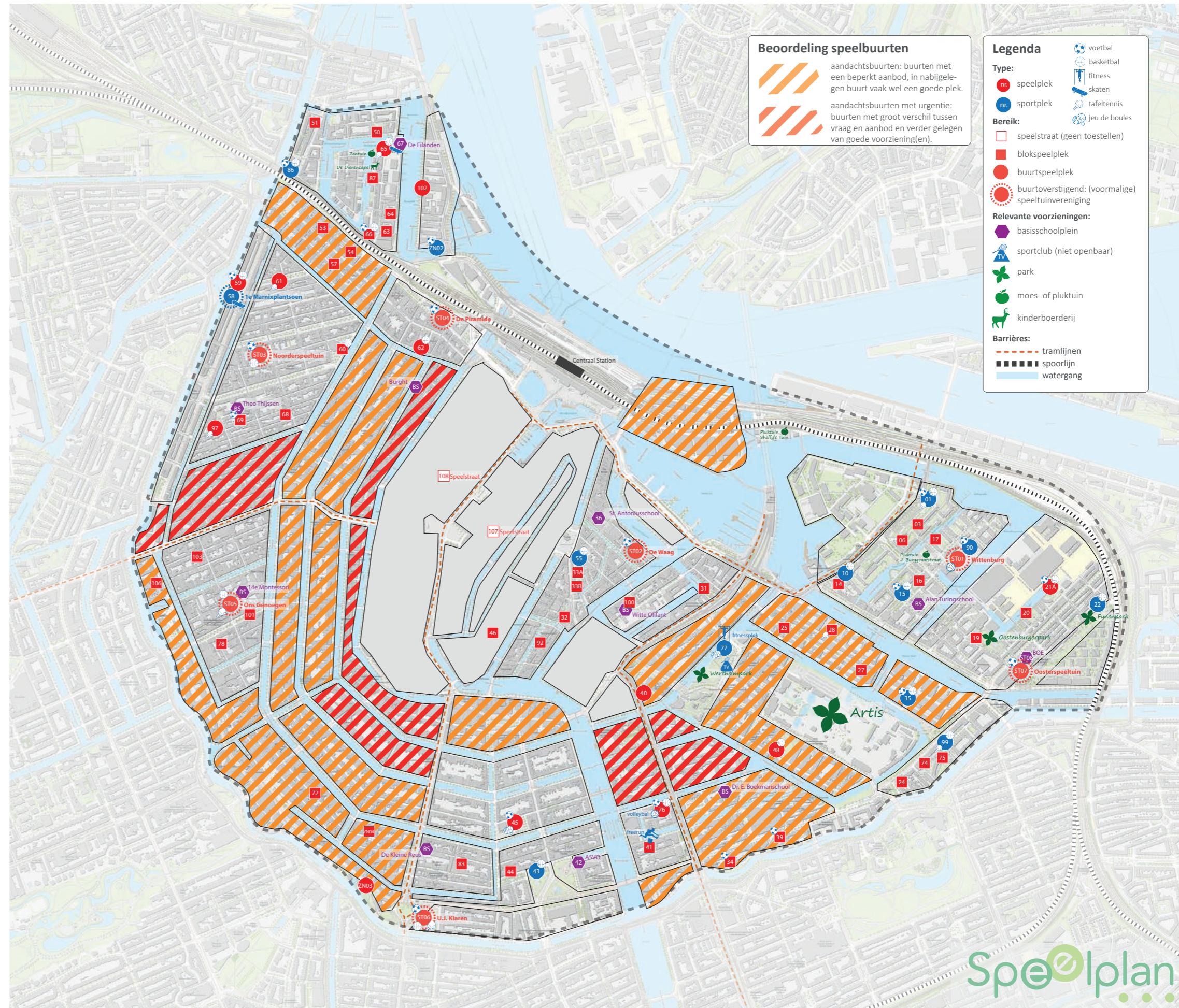
Aandachtsbuurten zijn met name gelegen in de Westelijke en Zuidelijke Grachtengordel, Weesperbuurt en Plantage maar ook op het snijvlak van de Jordaan Noord en Zuid (Bloemgrachtbuurt).

De buurten in het hart van het Centrum (Nieuwezijdse Voorburgwal, Damrak en het Wallengebied) zijn buiten beschouwing gelaten als aandachtsbuurt in overleg met de gebiedsprofessionals. Hoewel hier weliswaar (weinig) kinderen wonen, wordt het niet aannemelijk geacht hier openbare speelvoorzieningen te realiseren.

Verandermomenten

Er zijn meerdere logische momenten om een kans of verbetering door te voeren.

1. Nieuwbouw en herontwikkeling
2. (grootschalige) Wijkrenovaties
3. Bewonersinitiatieven
4. Herinrichting op plekniveau (inspectie/regie)

7 Verbetervoorstellen

In de kaart de verbetervoorstellen voor de openbare speel- en sportvoorzieningen in het stadsdeel Centrum. Onderscheid is gemaakt tussen ingrepen voor de korte termijn (2025-2026), middellange termijn (2027-2028) en langere termijn (na 2028).

Dit betreffen voorstellen ter verbetering of de herschikking van bestaande speelplekken (code 'A') en buiten de formele speelvoorzieningen (code 'B'). De codes zijn met urgentie en indicatie van de benodigde investering gekoppeld aan het Beterspelenplan.

Belangrijkste verbeteringen

- Versterken sportaanbod 12+ (en 20+), hierbij ook stadsdeelniveau samenwerken met de doelgroep (urban sporters, voetballers)
- Spelen op straat verbeteren om zelfstandig spel te bevorderen.
- Meer bespeelbaar groen, ook buiten formele plekken
- Mobiele voorzieningen (bijv. sportcontainer, pumptracks)
- Buiten de kaders denken voor kansen (daken, water, station)
- Inzetten op activiteiten (programming, events)
- Investeren in betaalde krachten op speeltuinen*
- Campagne om belang spelen te benadrukken
- Verbinden buurtplekken met (speel)routes
- Benutten van de hele openbare ruimte voor spel en beweging
- Herontwikkelen straten: kleinere rol voor auto's

Kansrijke / belangrijke locaties (selectie)

- Piramide (project inmiddels gestart)
- Bickerseiland én het schoolplein (schoolplein inmiddels gestart)
- U.J. Klaren (project inmiddels gestart)
- Eerste Marnixplantsoen
- Marineterrein
- Westermanplantsoen / Wertheimpark

Voor sommige belangrijke locaties (bijv. voetbalkooi CS) is extra onderzoek nodig om de haalbaarheid te beoordelen. Deze wens voor vervolgonderzoek is in specifieke gevallen ook als urgent gemarkeerd.

* Waarde van beheerde speeltuinen

Een belangrijk verbeter voorstel is het in ere herstellen van de (betaalde) beheerder op de voormalige speeltuinen (zoals U.J. Klaren). Hier is een grote winst te behalen. Kinderen mogen daar eerder zelfstandig spelen (minder afhankelijk van tijd ouders) én de beheerder is een prima filter tussen spelende kinderen en de buurt in het geval van ervaren overlast.

